

PRAWO CYWILNE

CZEŚĆ OGÓLNA

Adam Brzozowski
Wojciech J. Kocot
Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

4. WYDANIE

PRAWO CYWILNE

CZEŚĆ OGÓLNA

Adam Brzozowski
Wojciech J. Kocot
Elżbieta Skowrońska-Bocian

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

4. WYDANIE

Stan prawny na 1 października 2018 r.

Wydawca
Agata Jędrasik

Redaktor prowadzący
Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Łamanie
Andytex

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

ISBN 978-83-8160-108-5
4. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział I	
Wiadomości wstępne	13
§ 1. Pojęcie prawa cywilnego	13
A. Prawo prywatne a prawo publiczne	13
B. Pojęcie prawa cywilnego	15
C. Granice prawa cywilnego	26
§ 2. Podstawowe informacje o pracach doktryny prawa cywilnego oraz o orzecznictwie	29
Rozdział II	
Źródła prawa cywilnego	32
§ 1. Historia źródeł prawa cywilnego	32
A. Okres po I wojnie światowej	33
B. Okres od zakończenia II wojny światowej do roku 1989	35
C. Okres po roku 1989	36
D. Kierunki prac nad dalszą reformą prawa cywilnego	46
§ 2. Kodeks cywilny jako podstawowe źródło norm prawa cywilnego	49
§ 3. Zasady Kodeksu cywilnego	53
§ 4. Przepisy pozakodeksowe	59
§ 5. Systemy norm pozaprawnych jako źródło prawa	61
A. Prawo zwyczajowe oraz zwyczaje	62
B. Zasady współżycia społecznego (zasady dobrych obyczajów)	62
C. Rola orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów	68
Rozdział III	
Normy prawa cywilnego	73
§ 1. Norma prawna i przepis prawny	73
§ 2. Rodzaje przepisów prawnych	74

Rozdział IV

Obowiązanie przepisów prawnych w przestrzeni i czasie	83
§ 1. Obowiązanie przepisów prawnych w przestrzeni	83
§ 2. Czasowy zasięg mocy wiążącej przepisów prawa cywilnego	85
A. Początek obowiązywania przepisu	86
B. Utrata mocy obowiązującej przepisu	87
C. Rozstrzygnięcie kolizji norm prawnych w czasie	89

Rozdział V

Zbieg norm, stosowanie i wykładnia prawa cywilnego	96
§ 1. Zbieg norm	97
§ 2. Stosowanie prawa cywilnego	97
§ 3. Wykładnia przepisów prawa cywilnego	98

Rozdział VI

Stosunek cywilnoprawny	111
§ 1. Pojęcie stosunku cywilnoprawnego	111
§ 2. Podziały stosunków cywilnoprawnych	112
§ 3. Elementy stosunku cywilnoprawnego	113
§ 4. Przedmiot stosunku cywilnoprawnego	116
§ 5. Treść stosunku cywilnoprawnego	116
§ 6. Źródła stosunków cywilnoprawnych	117

Rozdział VII

Podmioty stosunków cywilnoprawnych – osoby fizyczne	125
§ 1. Uwagi wstępne	126
§ 2. Zdolność prawna osób fizycznych	128
A. Początek (nabycie) zdolności prawnej	130
B. Ustanie (utrata) zdolności prawnej osoby fizycznej	133
§ 3. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych	137
§ 4. Miejsce zamieszkania osoby fizycznej	146
§ 5. Stan cywilny osoby fizycznej	148
§ 6. Dobra osobiste osoby fizycznej i ich ochrona	150
A. Pojęcie i charakter prawny	150
B. Ochrona dóbr osobistych	153

Rozdział VIII

Podmioty stosunków cywilnoprawnych – osoby prawne	157
§ 1. Pojęcie i funkcje osoby prawnej	158
§ 2. Istota osoby prawnej	159
§ 3. Powstanie i ustanie bytu osoby prawnej	160
§ 4. Cechy charakterystyczne osoby prawnej	164
§ 5. Zdolność prawna osoby prawnej	165
§ 6. Zdolność do czynności prawnych osoby prawnej	167

§ 7. Dobra osobiste osoby prawnej	170
§ 8. Rodzaje osób prawnych	173
A. Skarb Państwa	174
B. Inne państwowe osoby prawne	176
C. Komunalne (samorządowe) osoby prawne	177
D. Inne osoby prawne	177

Rozdział IX

Wyodrębnione grupy podmiotów stosunków cywilnoprawnych	180
§ 1. Jednostki organizacyjne określone w art. 33 ¹ k.c.	181
§ 2. Podmioty prawa cywilnego, których dotyczą uregulowania szczególne	185

Rozdział X

Przedmioty stosunków cywilnoprawnych	192
§ 1. Uwagi ogólne	193
§ 2. Rzeczy	194
§ 3. Klasyfikacja rzeczy	198
A. Rzeczy ruchome i nieruchomości	198
B. Rzeczy oznaczone co do tożsamości i rzeczy oznaczone co do gatunku	203
C. Rzeczy pozostające w obrocie, ograniczone w obrocie i wyłączone z obrotu	205
D. Inne podziały rzeczy	205
§ 4. Części składowe rzeczy	207
§ 5. Przynależności	211
§ 6. Pożytki rzeczy i prawa	213
§ 7. Inne przedmioty stosunków cywilnoprawnych	215
§ 8. Zorganizowane masy majątkowe	217

Rozdział XI

Prawo podmiotowe i jego ochrona	224
§ 1. Istota prawa podmiotowego	225
§ 2. Definicje prawa podmiotowego	229
§ 3. Normatywne postacie prawa podmiotowego	234
§ 4. Dalsza klasyfikacja praw podmiotowych	239
§ 5. Nabycie i utrata prawa podmiotowego	243
§ 6. Wykonywanie prawa podmiotowego	248
§ 7. Nadużycie prawa podmiotowego	249
§ 8. Kolidzja praw podmiotowych i zbieg roszczeń	253
§ 9. Ochrona praw podmiotowych	254
A. Samopomoc	254
B. Ochrona sądowa	256

Rozdział XII

Czynności prawne	260
§ 1. Pojęcie czynności prawnej	261
§ 2. Klasyfikacja czynności prawnych	271
§ 3. Oświadczenie woli – zagadnienia ogólne	282
§ 4. Treść czynności prawnej	288
A. Swoboda stron w zakresie kształtowania treści czynności prawnej ...	289
B. Elementy treści czynności prawnej	294
C. Warunek i termin	295
§ 5. Forma czynności prawnych	300
§ 6. Zawarcie umowy	317
A. Negocjacje	318
B. Oferta	323
C. Aukcja i przetarg	332
D. Zawarcie umowy za pomocą wzorca (ogólnych warunków, formularzy lub regulaminów)	337
§ 7. Wykładnia oświadczeń woli	338
§ 8. Wady oświadczeń woli	343
A. Brak świadomości albo swobody	345
B. Pozorność	348
C. Błąd	351
D. Groźba	359
E. Skutki złożenia wadliwego oświadczenia woli	361
§ 9. Skutki wadliwości czynności prawnej	364
A. Nieważność bezwzględna	365
B. Nieważność względna	368
C. Bezskuteczność względna	370
D. Bezskuteczność zawieszona	373

Rozdział XIII

Przedstawicielstwo	375
§ 1. Pojęcie i rodzaje przedstawicielstwa	376
§ 2. Skuteczność przedstawicielstwa	379
§ 3. Pełnomocnictwo	382
§ 4. Prokura	390

Rozdział XIV

Przedawnienie i terminy zawite	394
§ 1. Skutki prawne upływu czasu	395
§ 2. Przedawnienie	397
§ 3. Terminy zawite	412

Skorowidz przedmiotowy	417
-------------------------------------	-----

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.h.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. poz. 502 ze zm.); nie obowiązuje
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.r.o.** – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- k.r.s.** – ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 986 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
- k.z.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. poz. 598 ze zm.); nie obowiązuje
- p.o.p.c.** – dekret z 12.11.1946 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz.U. poz. 369 ze zm.); nie obowiązuje
- p.p.m.** – ustawa z 4.02.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. z 2015 r. poz. 1792)
- pr. spółdz.** – ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1285)
- p.w.k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. poz. 94 ze zm.)
- s.d.g.** – ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.); nie obowiązuje
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2017 r. poz. 1007 ze zm.)
- u.z.n.k.** – ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2018 r. poz. 419 ze zm.)
- u.w.l.** – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2018 r. poz. 716 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

- AUWr** – Acta Universitatis Wratislaviensis
- EPS** – Europejski Przegląd Sądowy

KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
LEX	– Serwis Prawniczy Wolters Kluwer Polska
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	– Orzeczenia Sądu Najwyższego, Izby Cywilnej i Izby Karnej (1953–1961), Orzecznictwo Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (1962)
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1994)
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1963–1981), Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Administracyjna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1982–1994)
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990)
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (1957–1989)
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy
PiP	– Państwo i Prawo
PiŻ	– Prawo i Życie
PL	– Przegląd Legislacyjny
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PS	– Przegląd Sądowy
PSp	– Prawo Spółek
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	– Studia Cywilistyczne
SP	– Studia Prawnicze
SPE	– Studia Prawno-Ekonomiczne
SPP	– Studia Prawa Prywatnego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
Inne	
nb	– numer boczny
PECL	– Principles of European Contract Law (Zasady Europejskiego Prawa Umów)
DCFR	– Draft Common Frame of Reference (Projekt Wspólnej Ramy Odniesienia)
Zasady UNIDROIT	– Zasady Międzynarodowych Kontraktów Handlowych UNIDROIT

WSTĘP

Opracowanie jeszcze jednego podręcznika z zakresu części ogólnej prawa cywilnego nie jest zadaniem łatwym, zarówno z uwagi na skomplikowanie materii, jak i na to, że istniejące podręczniki wyszły spod pióra znakomitych polskich cywilistów (profesorowie Stefan Grzybowski, Zbigniew Radwański, Aleksander Wolter). Oddawane do rąk Czytelników opracowanie uwzględnia wiele lat doświadczeń dydaktycznych autorów będących wynikiem prowadzenia wykładów kursowych, seminariów i innych zajęć poświęconych problematyce objętej podręcznikiem. Doświadczenia te pokazują, jak wiele trudności nadal sprawia studentom opanowanie zagadnień należących do tzw. części ogólnej prawa cywilnego.

Niniejsze opracowanie jest kierowane przede wszystkim do słuchaczy studiów prawnych, którzy rozpoczynają dopiero swoją przygodę, a może należałoby powiedzieć zmagania, z prawem cywilnym. Dlatego też jest ono próbą zawarcia w prezentowanej Czytelnikom książce możliwie wielu prostych przykładów funkcjonowania tej gałęzi prawa, z uwzględnieniem tego, że prawo cywilne jest „prawem dnia codziennego”. O ile można sobie wyobrazić całe życie człowieka bez wchodzenia w stosunki karnoprawne, a nawet administracyjnoprawne, o tyle w rozmaitych stosunkach cywilnoprawnych człowiek pozostaje przez całe swoje życie. Zdarzeniem prawnym rodzącym skutki cywilnoprawne jest bowiem urodzenie się, zdarzeniem prawnym jest też śmierć.

Istnieje anegdotka, według której jeden z profesorów Uniwersytetu Wileńskiego miał zwyczaj na egzaminie prowadzić studenta do okna i pytać, co też za tym oknem widzi. Odpowiedzi padały różne: ludzi, samochody, budynki, dorożki. Tymczasem prawidłowa odpowiedź brzmiała: podmioty i przedmioty stosunków cywilnoprawnych. Pragniemy wyrazić nadzieję, że niniejszy podręcznik będzie stanowił istotną pomoc w zobaczeniu tych właśnie podmiotów i przedmiotów stosunków cywilnoprawnych.

Systematyka opracowania została oparta na podręczniku profesora Aleksandra Woltera. Podstawowa literatura jest powoływana na początku każdego rozdziału, w toku wywodów, w postaci odesłań do literatury i orzecznictwa. Ułatwieniu

korzystania z podręcznika służyć mają piktogramy wskazujące na rodzaj informacji objętych poszczególnymi fragmentami tekstu.

Oddawane do rąk Czytelników czwarte wydanie podręcznika *Prawo cywilne. Część ogólna* uwzględnia zmiany dotyczące omawianej tematyki, które nastąpiły w legislacji, judykaturze i doktrynie od chwili ukazania się poprzedniego wydania podręcznika w 2015 roku.

Warszawa, wrzesień 2018 roku

Autorzy

Rozdział I

WIADOMOŚCI WSTĘPNE

Podstawowa literatura: S. Grzybowski [w:] *System prawa cywilnego*, t. I, *Część ogólna*, Ossolineum 1985, s. 15 i n.; E. Łętowska, *Podstawy prawa cywilnego*, Warszawa 1993; J. Nowacki, *Prawo publiczne – prawo prywatne*, Katowice 1992; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2017, nb 1 i n.; J. Podkowik, *Konstytucyjna zasada równości i zakaz dyskryminacji w prawie cywilnym*, KPP 2016/2; Z. Radwański, *Pojęcie prawa cywilnego w świetle kodeksu cywilnego (uwagi de lege lata i de lege ferenda)* [w:] *Polskie prawo prywatne w dobie przemian, Księga jubileuszowa dedykowana Jerzemu Młynarczykowi*, Gdańsk 2005, s. 27–40; J. Rajski, *Zielona Księga Komisji Europejskiej o Europejskim Prawie Kontraktów – o potrzebie europeizacji prawa zobowiązań*, PPH 2011/4; M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, rozdz. II § 2–5; A. Stelmachowski, *Wstęp do teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1984; A. Stelmachowski, *Zarys teorii prawa cywilnego*, Warszawa 1998; S. Włodyka, *Problem struktury prawa*, PiP 1995/4; A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2017, s. 19 i n.; *Zielona Księga. Optymalna wizja Kodeksu cywilnego w RP*, red. Z. Radwański, Warszawa 2006; K. Pietrzykowski [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. I, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018, s. 33 i n.

§ 1. Pojęcie prawa cywilnego

A. Prawo prywatne a prawo publiczne

Ustalenie zakresu znaczeniowego pojęcia „prawo cywilne” nie jest możliwe bez wcześniejszego odwołania się do tradycyjnego podziału prawa na prawo prywatne i prawo publiczne. Podział ten jest wyczerpujący w tym znaczeniu, że obejmuje całość norm systemu prawa.

Poprawnego *criterium divisionis* norm należących do prywatnego i publicznego porządku prawnego poszukuje M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, rozdz. II, nb 2–11. Autor zaznacza przy tym na samym wstępie, że przedmiotem sporów natury aksjolo-

gicznej i ideologicznej jest nie tyle sama kwestia podziału prawa na sferę prywatną i publiczną, ile ustalenie, jakim typem norm należy się posługiwać, by osiągnąć określony cel (ideologiczny, społeczny, polityczny), czy też jakie powinny być właściwe relacje między jednym a drugim systemem norm w porządku prawnym współczesnego państwa.

Przez pojęcie „**prawo prywatne**” rozumie się zespoły norm konstruowane na podstawie założenia autonomiczności podmiotów stosunków prawnych. Głównym zadaniem prawa prywatnego jest **ochrona interesu indywidualnego jednostki** o charakterze majątkowym lub osobistym (niemajątkowym), znacznie natomiast rzadziej i wyjątkowo – ochrona interesu ogółu. Autonomia podmiotów prawa prywatnego to przede wszystkim **brak podporządkowania**, wyeliminowanie możliwości kształtowania treści stosunku prawnego tylko przez jedną z jego stron. Ujmując tę kwestię inaczej, można powiedzieć, że w stosunkach regulowanych prawem prywatnym nie występuje element władczy – organ publiczny nie ma kompetencji do kształtowania sytuacji prawnej innego podmiotu występującego w danym stosunku prawnym. Głównym zadaniem państwa jest zagwarantowanie pełnej swobody tworzenia, zmiany i znoszenia stosunków prawnych bez możliwości arbitralnego ingerowania w ten proces. Prawo prywatne jest ze swej natury **pluralistyczne**. Esencją prawa prywatnego jest więc **dialog, pełna swoboda wyrażania woli, przyzwolenie**, a nie nakaz bądź zakaz. Wszystko, co nie jest zabronione, jest dozwolone. Zdecydowana większość norm prawa prywatnego ma charakter dyspozytywny. Silny wpływ na rozwój współczesnego polskiego prawa prywatnego ma proces jego stopniowej europeizacji, który odpowiada potrzebom rozwijającej się polskiej gospodarki coraz mocniej zintegrowanej z systemami gospodarczymi innych krajów Unii Europejskiej. Europeizacja stanowi historycznie nowy etap ewolucji prawa prywatnego na naszym kontynencie, które do tej pory kształtowane było pod wpływem trzech głównych nurtów tradycji prawa: romańsko-germańskiej, skandynawskiej i angielskiego *common law*. Trafnie podkreśla się, że obecnie proces harmonizacji prawa prywatnego i tworzenia jednolitego, cywilnego prawa europejskiego nie jest hamowany przez odczuwalne jeszcze po II wojnie światowej zjawiska fragmentaryzacji tej dziedziny prawa, których głównym przejawem było przyjmowanie przez kolejne państwa własnych (narodowych) ustaw kodyfikacyjnych prawa cywilnego (zob. więcej J. Rajski, *Zielona Księga Komisji Europejskiej...*, s. 4 i n.).

2

Prawo publiczne, przeciwstawiane prawu prywatnemu, opiera się na zasadzie władztwa i podporządkowania jednej strony stosunku prawnego. Druga strona, zwykle organ publiczny lub inny podmiot wyposażony jednak w określonym zakresie w kompetencje władzy publicznej, ma uprawnienie do władczego ingerowania w treść stosunku prawnego i narzucenie jej innemu podmiotowi. Takiemu uregulowaniu określonej sfery stosunków społecznych zwykle towarzyszy możliwość skorzystania ze środków przymuszających osobę zobowiązaną do określonego zachowania się.

Np. Jako typowy przykład normy prawa prywatnego można wskazać art. 353¹ k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Natomiast normą należącą do prawa publicznego jest np. art. 21 § 1 ustawy z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.), stosownie do którego zobowiązanie podatkowe powstaje z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym ustawa podatkowa wiąże powstanie takiego zobowiązania, bądź doręczenia decyzji organu podatkowego ustalającej wysokość tego zobowiązania. W pierwszej sytuacji osoba zamierzająca zawrzeć umowę dokonuje wyboru przyszłego kontrahenta, negocjuje treść umowy i następnie składa oświadczenie woli, które – wraz z oświadczeniem drugiej strony – prowadzi do powstania stosunku cywilnoprawnego. W drugim przypadku podmiot zobowiązany z tytułu podatku nie ma możliwości negocjowania treści stosunku podatkowego łączącego go z organem władzy publicznej. Zarówno bowiem źródło powstania obowiązku podatkowego, jak i jego rozmiar narzucane są przez obowiązujący przepis.

W społeczeństwach demokratycznych, w których gospodarka oparta jest na zasadach rynkowych, panuje tendencja do regulowania stosunków społecznych normami prawa prywatnego w możliwie szerokim zakresie. Władcze kształtowanie stosunków prawnych przez organy władzy publicznej możliwe jest wyłącznie na podstawie obowiązujących norm rangi ustawowej.

B. Pojęcie prawa cywilnego

Za podstawową gałąź prawa prywatnego uznaje się prawo cywilne. Należy zatem 3
powrócić do pytania postawionego na początku niniejszych rozważań: czym jest prawo cywilne.

ATA Określenie „**prawo cywilne**” jest nazwą historyczną. Wywodzi się ze starożytnego Rzymu i używane było dla wyróżnienia zespołu norm obowiązujących obywateli rzymskich (po łacinie *ius civile*; *ius* – prawo, *civis* – obywatel). Jego główne założenia wykształcone w prawie rzymskim stały się podstawą systemów prawnych współczesnych państw, dzięki czemu wykazują one wiele podobieństw.

Jako pierwsza, najbardziej oczywista narzuca się odpowiedź, że jest to gałąź prawa regulująca stosunki cywilnoprawne. Jednak takie określenie prawa cywilnego obarczone jest wadą określaną jako *ignotum per ignotum* (definiowanie nieznanego przez nieznanego). Należy zatem podjąć próbę wskazania kryteriów pozwalających na odróżnienie prawa cywilnego od innych gałęzi prawa, także tych, które należą do prawa publicznego.

Zwykle wskazuje się trzy **zasadnicze kryteria** pozwalające na rozgraniczenie poszczególnych gałęzi prawa: podmiotowe, przedmiotowe oraz metodę regulacji. 4

Prof. dr hab. Adam Brzozowski – profesor Uniwersytetu Warszawskiego, przewodniczący Rady Naukowej Instytutu Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji UW; radca prawny.

Prof. dr hab. Wojciech J. Kocot – profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Katedry Prawa Cywilnego Porównawczego, wicedyrektor Instytutu Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji UW; radca prawny.

Prof. dr hab. Elżbieta Skowrońska-Bocian – emerytowany profesor Uniwersytetu Warszawskiego; sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku.

Prawo cywilne to prawo dnia powszedniego. Nie sposób przeżyć życia, nie będąc podmiotem praw z zakresu prawa cywilnego i stosunków cywilnoprawnych, gdyż zarówno urodzenie się człowieka, jak i jego śmierć pociągają za sobą powstanie skutków cywilnoprawnych. Biorąc to pod uwagę, autorzy ilustrują swój wykład wieloma przykładami funkcjonowania poszczególnych instytucji prawa z praktyki kontraktowej i orzecznictwa. Przygotowując niniejszy podręcznik, wykorzystali doświadczenia dydaktyczne wynikające z prowadzenia zajęć kursowych i seminariów.

W książce zostały przystępnie omówione takie podstawowe zagadnienia, jak:

- pojęcia osoby fizycznej i osoby prawnej,
- stosunek cywilnoprawny oraz prawo podmiotowe,
- oświadczenie woli i czynności prawne,
- ochrona dóbr osobistych,
- przedstawicielstwo (ze szczególnym uwzględnieniem pełnomocnictwa i prokury),
- przedawnienie i terminy zawite.

Czwarte wydanie podręcznika zostało zmienione i uzupełnione o liczne odwołania do aktualnych poglądów doktryny i najciekawszych wypowiedzi judykatury. Uwzględnia również najnowsze zmiany legislacyjne w Kodeksie cywilnym.

Publikacja jest przeznaczona dla studentów wydziałów prawa i administracji, a także dla praktyków – w szczególności, ale nie tylko – sędziów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy oraz aplikantów sądowych, prokuratorów, radców i adwokackich.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

